

„Szállok a filozófiának”

Uramisten, hová lesz a világ, ha már a filozófusok is verselni kezdenek!

Saszet Géza egyébként nem is filozófus, csak (?) a Kolozsvári Állami Magyar Színház könyvtárosa. Amiért sokan irigylik; többek között én is.

És nem is versel. Ötletei vannak, amelyeket hosszabb-rövidebb sorokban leír.* Ezt némelyek versnek nevezik, s mivelhogy még mindig nem tudjuk, mi a vers, maradjunk mi is e megnevezésnél.

Tudniillik az utóbbi — mondjuk — ötven esztendőben, ha egy kicsit odafigyeltünk, észrevehettük, hogy nem az a vers, amit klasszikus értelemben versnek szoktak hívni. Vers az, amit szerzője vers gyanánt tesz közzé. (Nyilván a szerkesztő hozzájárulásával. Szegény olvasó aztán kapkodhatja a fejét. Aminthogy kapkodja is.) „...a nyelvészeket egyáltalán nem zavarja, ha hülyeségeket beszélünk, hisz a hülyéségnek sincs más nyelvtana” — mondja Saszet. A versnek azonban van. A vers a világ legképtelenebb nyelvtanát is elfogadtatja velünk — ha jó vers. Jó versnek mindent megengedünk és megbocsátunk. Egyrészt. Másrészt meg: ha már mindenki verset ír, miért éppen Saszet ne írjon?

Kérem, ne botránkozzék meg az olvasó, hogy komolytalankodom. Hiszem és vallom — sőt, tudom is —, hogy Saszetnek nem a vers a fontos. Hanem a közlés. „Én nem nevezem szerelemnek, / én nem nevezem semminek” — így Gulyás Pál. Saszetnek — és alighanem nekünk is — nem az a fontos, hogy amit írt, vers-é vagy sem. Hanem: hogy megszólalt.

No de „nézzünk hát szembe”: mit is vár a mai olvasó a verstől? Szórakozást? Okulást? Gondolatokat? Azt hiszem, egyiket sem. A mai olvasó — szűkítsük a kört: versolvasó, — valószínűleg a stressz-hatást. Kezdjük ugyanis megszokni, hogy a versben lennie kell valami meglepőnek. Nos hát: „Szállok a versnek!” — mondhatná Saszet, mint ahogy azt mondja is: „Szállok a filozófiának!”

Az utóbbi egy-két-három évtizedben sok szó — a kelleténél is több — esett az ún. gondolati líráról. Olyan sok, hogy már erről sem tudjuk, micsoda, mi fán terem, eszik-e vagy isszák. Mindenesetre: Saszet költészetét — a szó hagyományos értelmében — nem merném lírának nevezni, s magát Saszetet sem lírikusnak. De hát muszáj mindenkit berekkenteni valamilyen rekeszbe? Én azt hiszem, nem muszáj. Elégedjünk meg annyival, hogy van itt egy ember, aki közli velünk gondolatait, s e gondolatokon érdemes eltöprengeni. És — ami csak javára írható — humornak sincs híján. S ráadásul szerencsés ember, mert mindezt csak mellékfoglalkozásként úzi, ha szabad úgy mondanom: háztájiban — ahogy tennie kellene mindenkinek, aki *komolyan* akar verset írni. Ilyesformán: „szeretem a pacsirtát

* Saszet Géza: *Bizonyosság*. Dacia Könyvkiadó. Kolozsvár, 1972.

pedig / füttyül rám / — istenem / de hogy füttyül!“ — Hát erről van szó. Nem a nem éppen briliáns szójátékról, hanem arról, amit közöl. Ajánlom figyelmébe kezdő versfaragóknak.

S még valami. Saszet — ahogy mondani szokás — nem a könnyebb ellenállás vonalán halad. Tudniillik nincs formaérzéke. (Ezt még azelőttről tudom — tessék elhinni nekem becsületszóra.) Ez pedig nagy hátrány. Gondoljunk csak Babits eszme-futtatására a költői mesterségről: a vers a legbadarabb közhelyeket is elbírja. Vörösmartyt idézi („Mindig így volt e világi élet, / Egyszer fázott, más-szor lánggal égett“) meg Adyt („Vagy bolondok vagyunk, s elveszünk egy szálig, / Vagy ez a mi hitünk valóságra válik“), s megjegyzi: olyan ez, mintha a meteorológiai intézet azt jelentené: holnap vagy szép idő lesz, vagy esni fog. — Nos, Saszet ilyesmit nem engedhet meg magának. Nem azt jelenti ez, hogy nála nem fordulnak elő közhelyek. Nincs búza ocsú nélkül. De a pucér közhely inkább szemét szúr, mint az olyan, amely verstani cícomákba van öltöztetve. — No, mindegy. Ezekben a dolgokban kissé konzervatív vagyok. De ez más ügy. Mindennek ellenére szeretem ezt a formás kis kötetet, s ez a legtöbb, amit mondhatok. Hiszen — biztos vagyok benne — szerzője úgysem azért tette közzé, hogy hízelgő kritikákat zsebeljen be. Sokkal nagyobb nyereség számára, ha egy-két berozsdásodott agyat megmozgat. S azt hiszem, ez sikerült.

Szilágyi Domokos

Kopacz Mária: Repülő szőnyeg

